

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı

BDP

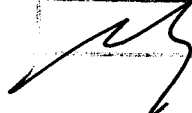
Sayı: 184
Tarih: 21.11.2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

09.06.2004 gün ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ilişkide sunulmuştur.

Adil KURT
Hakkâri Milletvekili

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Genel Kurul	Anayasa			
Genel Komisyon	Adalet			
Tarih: 01 Aralık 2011		F. No: 2/165		
66	Müdür	D.Bsk.	G.Sek. Y.	Gen. Sek.
				

GENEL GEREKÇE

İnsanlık tarihi, aynı zamanda kişi hak ve özgürlüklerinin gelişim tarihidir. Bu gelişimi sağlayan da insanlığın eşitlik ve adalet arayışıdır. İnsanlığın hak ve adalet arayışının tercümanı ise “Aydınlanma Çağı”ndan itibaren basın organları olmuştur. Bu anlamda, demokrasinin, hak ve özgürlüklerin gelişiminde buzkıran görevi gören basının gerçek anlamıyla özgür olması bir gerekliliktir.

Özgürlük ise ifadesini “dil” de bulur. Yani, ifade özgürlüğü geniş kapsamlı bir özgürlük olup, bu bağlamda dil hakkı uluslararası hukukun geniş ölçüde kabul ettiği, gelişmekte olan, yerleşik temel insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır.

Uluslararası literatürde “dilkırım” bir dili ve lehçeyi tümüyle veya kısmen yok etmek veya doğal gelişmesini engellemek kastıyla, aşağıdaki eylemlerden birinin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

- a- Bir dilin veya lehçenin doğal gelişmesini engellemek maksadıyla baskıcı tedbirler dayatmak;
- b- Tek dilli bir gruba dönüştürme amacıyla, iki dilli topluluğun kültürel gelişme koşullarını zorlaştırmak;
- c- Farklı dil konuşan bir etnik grubun isteğine rağmen, bu dilin kamu okullarında öğretilme ve kitle iletişim araçlarında (basın, radyo, tv, vb) kullanılma hakkını tanımamak;
- d- Farklı dil konuşan bir etnik grubun talebine rağmen, bu grubun kültürel çabalarını ve dilini yaşatma gayretlerini, maddi ve manevi olarak desteklemeyi reddetmek.

Tektipleştirme ve asimilasyon politikalarının en temel dayanağı “dilkırım” uygulamalarıdır. İnsanlık tarihi kadar eski ve oluşumu da bir o kadar zor olan “dil”in yok olması, insanlığın en önemli miraslarının yok edilmesi bir insanlık suçudur.

Bu nedenle başta Kürtçe olmak üzere Türkiye’de konuşulan dil ve lehçelerin, engellenmesi bir yana, geliştirilip bir sonraki kuşaklara aktarılabilmesi için maddi ve manevi olarak desteklenmesi gerekmektedir.

Uluslararası Hukuk Ve Dil Hakları

Dil hakları, uluslararası hukukun geniş ölçüde kabul ettiği, 20. yüzyılın sonu itibariyle gelişme kaydeden, yerleşik ve temel insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Burada tek tek sıralanamayacak kadar çok uluslararası sözleşme ve bildirgede, özelde dil ve genelde kültürel haklara atıfta bulunmaktadır.

Bunlardan biri olan 10 Aralık 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin (ki, Türkiye bu beyannameyi 6 Nisan 1949 tarihinde imzalayarak kabul etmiştir) 2 nci maddesinde şu ifade yer almaktadır: “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beyannamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir.”

Bu hükümle, insan hak ve hürriyetlerinin ayrımsız “herkes” için uygulanacağı ifade edilmektedir.

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin 14 üncü maddesinde de tanınan hak ve hürriyetlerin “hiçbir ayrımcılık” yapılmaksızın uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Türkiye’de 23 Mart 1976 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren “Siyasi ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşmesi”nin 2 nci Maddesi’nde ise şöyle denilmektedir: “Bu sözleşmeye taraf her devlet, bu sözleşmede tanınan hakları, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya diğer bir fikir, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü gibi herhangi bir nedenle ayrımcılık yapılmaksızın, kendi toprakları üzerinde bulunan ve egemenlik yetkisine tabi olan bütün bireyler için güvence altına almayı ve bu haklara saygı göstermeyi taahhüt eder.”

20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 7 inci, 28 inci, 29 uncu maddeleri çocuğun kültürel haklarını atıfta bulunurken; 30 uncu madde ise özellikle “yerli halktan olan çocuğun” kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama; kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamayacağını vurgulamaktadır.

11 Kasım 1990 tarihli Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı da imzacı devletleri “kimliklerinin korunması ve geliştirilmesi için uygun koşulların yaratılması” ile sorumlu kılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş anlaşması olan **Lozan Anlaşması’nın**, III. Bölümünde de kültürel hakların korunmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu hükümlerin bir kısmı Türkiye’deki “müslüman olmayan” azınlıklarının korunmasına yönelik olmakla birlikte; bazı hükümleri aralarında Kürtlerin de bulunduğu “gayrimüslim azınlık” statüsünde olmayan, farklı kültürlerin haklarını da güvence altına almaktadır.

Lozan Anlaşması’nın 39’uncu maddesinin 4’üncü fıkrasının tam metni şöyledir: "Herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır."

Bu fıkra, bütün Türk yurttaşlarına istedikleri herhangi bir dili, herhangi bir yerde ve herhangi bir zaman kullanma hakkını vermektedir. Bu fıkranın hak sahibi kıldığı kişiler bütün yurttaşlardır; bunun pratikteki karşılığı ise “anadili Türkçe olmayan yurttaşlardır.”

Lozan Anlaşması’nın 39’uncu maddesinin 5’inci fıkrasının tam metni de şöyledir: "Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Türkçe’den başka bir dil konuşan Türk uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır."

Bu fıkra “gayrimüslim azınlıkların” haklarından farklı olarak, anadili Türkçe olmayan tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının mahkemede kendi dillerini kullanmalarına olanak tanımıştır. "Devletin resmî dili bulunmasına rağmen" tanımlamasıyla da “resmi dilin” diğer dillerin kullanımsana engel olmaması gerektiğine işaret edilmiştir.

KONDA tarafından 2006 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun %84,5’i anadil olarak Türkçe, %12,9 Kürtçe, %1,3 Arapça, %1,1 diğer dilleri ifade etmiştir. Kürtçe, Arapça, Lazca, Süryanice, Çerkezce ve bunun gibi Türkiye’de konuşulan diğer

dillerin kamusal alanda hiçbir destek almamalarına rağmen “yaşayan dil olarak” varlıklarını sürdürmeleri önemlidir.

Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının başta dil olmak üzere tüm kültürel haklarını, özgünlüklerini, farklılıklarını korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen; aynı zamanda altına imza attığı uluslararası sözleşmeler nedeniyle yükümlülük altına giren, çağdaş bir hukuk devleti olma iddiasındadır.

Ancak Lozan Anlaşmasına ve Türkiye’nin altına imza attığı bir çok uluslararası belgeye rağmen, başta Kürtçe olmak üzere ülkemizde konuşulan farklı dil ve lehçeler, uzun yıllar yasaklanarak ciddi sıkıntılar yaşanmasına neden olunmuştur.

Basın Kanunu’nun 25. Maddesi; “El koyma, Dağıtım ve Satış Yasağı”nı düzenlemekle birlikte 2. Fıkrası hükmünde yer alan “*Soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla 25/07/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda, Anayasanın 174 üncü maddesinde yer alan inkılap kanunlarında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 153 üncü maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 155 inci maddesinde, 311 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 312 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 312/a maddesinde ve 12/04/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında öngörülen suçlarla ilgili olarak basılmış eserlerin tamamına hâkim kararıyla el konulabilir.*” hükmü ifade özgürlüğünün önünde engel teşkil etmektedir.

Madde metninde yer alan Anayasa’nın 174. Maddesinde yer alan İnkılap Kanunlarına atıfla basının kullanacağı dil bir çerçeve ile belirlenmiş ve bu çerçevenin dışına çıkılması yasak nedeni olarak öngörülmüştür. Böylelikle de ifadeye kilit vurulmuştur. Basın gibi kişi ifade hürriyetinin tercümanı işlevini gören toplumsal bir erkin dil yasakları ile sınırlandırılması haber alma hakkının yok sayılması ve iletişim özgürlüğünün ortadan kalkması anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte TRT-6 kanalında Kürtçe yayına başlanmış olduğu halde Basın Kanununda böyle bir yasaklamanın varlığı da hukukun genel ilke ve kaidelerine aykırılık teşkil etmekte ve toplumda ikirciklik yaratmaktadır. Yine örneğin ulusal kanalların (örneğin Show-TV) Türk Harflerinin dışında başka bir işaret ya da harf kullanmaları serbest kılınırken, bu ve benzeri harfleri içeren Kürtçe bir haber yazılmasının yasak teşkil etmesi de insan hakları ve eşitlik kavramları ile örtüşmemektedir. Bununla ilgili örnekler elbette çoğaltılabilecek niteliktedir. Örneğin, bilim dünyasına ilişkin yapılan bir haber metninde elbette başka dilde harf ya da karakter kullanılırken bu yasak kapsamında değerlendirilmemektedir. Oysa Kürtçe’de yer alan harflerin yer aldığı bir sözcük bu madde hükmüne göre yasak kapsamında değerlendirilmektedir.

Basın Kanun’da yer alan, Türkçe ’den başka dilde haber yapılmasını ve yine Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun’a atıfla Türk Harfleri dışında başka harf ve işaretlerin kullanımının yasaklanması ile hak ve özgürlükler önündeki engelleme, öngörülemeyecek denli büyük sonuçlar yaratacak niteliktedir. Bu da açıkça Kürtçe’ ye dönük örtülü bir yasağı ifade etmektedir. Bu yasa maddesine göre alfabe farkına dayalı olarak Kürt dilinde yazılmış herhangi bir eser ve yayımlanmakta olan bir gazete veya dergi yasaklanabilir. Hatta mevcutta yayımlanan gazete, dergi ve edebi eserlerin yasaklanmamış olması; bahsi geçen madde ile bağlantılı olarak savcılarının görevsizlik hükmünü içermektedir. Bu nedenle demokrasi ve hukuk ile bağdaşmayan hükümlerin madde metninden çıkarılması gereklilik arz etmektedir.

MADDE GEREKÇESİ

MADDE 1- Yapılan değişiklik ile Basın 6zg6rl6ę6 6n6ndeki engellerin kaldırılarak basın 6zg6rl6ę6n6n tam ve gerçek biçimiyle uygulanmasının sağlanması ve dilin kullanımına ilişkin hukuki çelişkilerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Y6r6rl6k maddesidir.

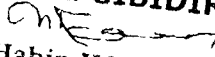
MADDE 3- Y6r6tme maddesidir.

**09.06.2004 GÜN VE 5187 SAYILI BASIN KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

Madde-1: 09.06.2004 Gün Ve 5187 Sayılı Basın Kanunu'nun 25'inci maddesinin 2 inci, 3 üncü ve 4 üncü fıkraları madde metninden çıkarılmıştır.

Madde-2: Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde-3: Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Habip KOCAMAN
Kanunlar ve Kararlar
Müdürü